

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	5Cdo/191/2019
Identifikačné číslo spisu:	5717207635
Dátum vydania rozhodnutia:	12.08.2021
Meno a priezvisko:	JUDr. Jana Bajánková
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2021:5717207635.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne maloletej T. Ž., bytom B. Q. XXX, zastúpenej zákonnou zástupkyňou - matkou R. Š., rod. M., bytom B. Q. XXX, právne zastúpenej Mgr. Ľudovítom Paulovičom, advokátom so sídlom M. Rázusa 19, Lučenec, proti žalovaným 1/ AGRASERVIS, s. r. o., so sídlom Košťany nad Turcom 321, IČO: 36 001 490, 2/ KOOPERATIVA poisťovňa, a. s. Vienna Insurance Group, so sídlom Štefanovičova 4, Bratislava, IČO: 00 585 441, právne zastúpenej JUDr. Baltazárom Mucskom, advokát so sídlom Vajnorská 55, Bratislava, o náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch, vedenom na Okresnom súde Martin pod sp. zn. 7C/17/2017, o dovolaní žalovanej 2/ proti rozsudku Krajského súdu v Žiline z 23. mája 2019 sp. zn. 10Co/260/2018, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žalobkyni priznáva náhradu trov dovolacieho konania voči žalovanej 2/ v plnom rozsahu.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Martin (ďalej len „súd prvej inštancie“ event. „prvoinštančný súd“ alebo „okresný súd“) rozsudkom z 24. mája 2018 č. k. 7C/17/2017-210 vyhovel žalobe a vo výroku I. rozsudku uložil žalovaným povinnosť zaplatiť žalobkyni titulom náhrady nemajetkovej ujmy sumu 25 000 eur do troch dní od právoplatnosti rozsudku s tým, že v rozsahu poskytnutého plnenia jednej zo žalovaných zaniká v tomto rozsahu povinnosť druhej žalovanej. Vo výroku II. rozsudku priznal žalobkyni voči žalovaným právo na 100 %-nú náhradu trov konania. V odôvodnení sa zaoberal otázkou vecnej legitímácie, pričom uviedol, že aktívna legitímácia maloletej žalobkyne bola podľa názoru súdu preukázaná skutočnosťou, že utrpela ujmu v súvislosti so smrťou nebohého R. Ž., ktorý bol jej otcom. Žalovaná 1/ je pasívne vecne legitimovaná s poukazom na § 427 Občianskeho zákonníka, pretože bola prevádzkovateľom motorového vozidla, ktorým bola spôsobená škoda a pri žalovanej 2/ poukázal na uznesenie Ústavného súdu SR sp. zn. III. ÚS 666/2016, v zmysle ktorého nemajetkovú ujmu je možné subsumovať pod nárok na náhradu škody, ktorá sa hradí z povinného zmluvného poistenia. Neakceptoval vznesenú námietku premlčania nároku na náhradu nemajetkovej ujmy, ktorú vzniesla žalovaná 2/ voči žalobou uplatnenému nároku. Uviedol, že na premlčanie nemajetkovej ujmy je potrebné aplikovať všeobecnú trojročnú premlčaciu dobu. Súd nemal pochybnosť o tom, že u maloletej žalobkyne došlo k neoprávnenému zásahu do práva

na súkromný a rodinný život. V tejto súvislosti okresný súd uviedol, že maloletá osirela v rannom veku, kedy vzťahy medzi rodičmi a deťmi sa rozvíjajú a vytvárajú pevný základ vzťahov rodičov a detí v budúcnosti. Smerovanie rozvoja vzťahu otca a dcéry ako sa javil z výpovedí svedkov, dával predpoklad hlbokého citového vzťahu aj do budúcnosti. Vzťahy medzi maloletou žalobkyňou a jej otcom boli úprimné, hlboké, založené na láske, vzájomnej dôvere, prežívané veľmi intenzívne čo do bežných starostí i radostí každodenného života. Smrť otca maloletú zasiahla, spôsobila jej nesmierne citové útrapy, čo sa prejavilo aj v psychických problémoch, ktoré maloletú od smrti otca prenasledujú a prejavujú rôznymi problémami, ako aj tým, že dieťa sa stalo mlčanlivejšie, zadumanejšie. Pre priznanie nemajetkovej ujmy boli splnené zákonné predpoklady, keďže vnímaná intenzita nepriaznivého následku ako objektívnej skutočnosti je veľmi vysoká, jedná sa o následok nereparovateľný, obsahujúci prvok nečakanosti. Strata rodiča predstavuje ujmu v každom veku, avšak absencia rodiča vo veku maloletej žalobkyne bude ovplyvňovať a sprevádzať ju celým ďalším životom, keďže dieťa už bolo schopné byť na svojom otcovi citovo závislé. Hodnotiac všetky horeuvedené súvislosti súd priznal žalobkyni nárok vo výške 25 000 eur, i keď žiadne finančné zadostučinenie nenahradí maloletému dieťaťu rodiča. Žalované zaviazal k povinnosti maloletej žalobkyne zaplatiť sumu 25.000 eur s tým, že v rozsahu poskytnutého plnenia jedným zo žalovaných zaniká v tomto rozsahu povinnosť druhej žalovanej.

2.1. Krajský súd v Žiline (ďalej len „odvolací súd“ alebo „krajský súd“) rozsudkom z 23. mája 2019 sp. zn. 10Co/260/2018 na základe odvolania žalovanej 2/ rozhodol a rozsudok súdu prvej inštancie zmenil tak, že:

- žalovanej 2/ uložil povinnosť zaplatiť žalobkyni sumu 18.000 eur do 3 dní od právoplatnosti rozsudku s tým, že v rozsahu poskytnutého plnenia jedným zo žalovaných zaniká v tomto rozsahu povinnosť druhej žalovanej a voči nej žalobu vo zvyšku zamietol,
- žalovanej 1/ uložil povinnosť zaplatiť žalobkyni sumu 25.000 eur do 3 dní s tým, že do výšky sumy 18.000 eur a v rozsahu poskytnutého plnenia jedným zo žalovaných zaniká v tomto rozsahu povinnosť druhej žalovanej,
- žalobkyni priznal voči žalovanej 2/ náhradu trov konania (prvoinštančného, odvolacieho) v rozsahu 100 %,
- nedotknutý nechal výrok rozsudku o priznaní nároku na náhradu trov prvoinštančného konania žalobkyni v rozsahu 100 % voči žalovanej 1/.

2.2. Odvolanie považoval za čiastočne opodstatnené, pokiaľ išlo o výšku nemajetkovej ujmy. Krajský súd sa v celom rozsahu stotožnil s názorom okresného súdu, pokiaľ bola konštatovaná existencia pasívnej vecnej legitímácie žalovanej 2/ v konaní. Poukázal na judikatúru Najvyššieho súdu SR (sp. zn. 6Cdo/164/2018, R 61/2018 a ďalšie), rozsudok Súdneho dvora Európskej únie C-22/12 vo veci Haasová i uznesenie ústavného súdu sp. zn. I. ÚS/474/2016 a uviedol, že aj nemajetková ujma za zásah do osobnostných práv pozostalých, je predmetom povinného zmluvného poistenia v zmysle zákona č. 381/2001 Z. z., a v spore o náhradu takejto ujmy je daná pasívna vecná legitímácia poisťovne vykonávajúcej povinné zmluvné poistenie zodpovednosti za škody spôsobené prevádzkou motorových vozidiel. Doplnil, že po vydaní označených rozhodnutí je už aj judikatúra v otázke pasívnej legitímácie poisťovne v takýchto sporoch jednotná. Odvolací súd ako vecne správny hodnotil postup okresného súdu, keď pri vyhodnotení vznesenej námietky premlčania žalovaným vychádzal zo všeobecnej trojročnej premlčacej doby, preukázateľne v tejto lehote žaloba na súde uplatnená bola. Doplnil, že nárok na náhradu nemajetkovej ujmy uplatnenej pozostalými obeť dopravnej nehody svojim hmotnoprávnym charakterom nie je nárokom na náhradu škody, ale ide o tzv. špecifický hmotnoprávny nárok spadajúci pod režim ustanovenia § 13 a nasl. Občianskeho zákonníka, z tohto dôvodu nie je možné vychádzať pri posudzovaní premlčania z dvojročnej premlčacej doby. Pokiaľ išlo o zníženie výšky nároky na náhradu nemajetkovej ujmy voči žalovanej 2/, odvolací súd poukázal na krátkodobý charakter vzťahu rodič - dieťa, ktorý sa nestačil rozvinúť v dôsledku tragického odchodu otca do dlhodobu - stabilnej väzby znamenajúcej dlhotrvajúcu intenzitu vzťahu rodiča s dieťaťom. V tejto súvislosti odvolací súd navyše poukázal na to, že rodičia dieťaťa v spoločnej domácnosti nežili, otec ani maloletá neboli súčasťou aktívne fungujúceho rodinného spoločenstva. Stretávanie sa otca s dieťaťom (aj za situácie pravidelných stretnutí) charakter aktívneho spolužitia dieťaťa s rodičmi podľa názoru odvolacieho súdu nesplňa. Je aj predpoklad, že časom odznejú a zmiernia sa aj súčasné citové emócie maloletej žalobkyne. Dodal, že

náhrada nemajetkovej ujmy nie je peňažná náhrada „za život“ ale slúži na zmiernenie následkov, ktoré nastali v dôsledku zásahu do osobnostnej sféry fyzickej osoby, v súdenom prípade maloletej žalobkyne. Vo vzťahu k žalovanej 1/ ostala výška nemajetkovej ujmy zachovaná, lebo odvolanie nepodala. Formulačne upravil aj výrokovú vetu rozsudku okresného súdu vo vzťahu k žalovanej 1/, bolo to totiž podmienené odvolacím prieskumom vo vzťahu ku žalovanej 2/. Žalobkyni priznal nárok na náhradu trov konania v plnom rozsahu i keď jej nepriznal plnú náhradu nemajetkovej ujmy. Primárnou okolnosťou v súdnej veci bolo podľa odvolacieho súdu konštatovanie existencie zásahu do práva na ochranu osobnosti (k čomu v posudzovanej veci nepochybne došlo). Táto skutočnosť predstavuje/znamená kvalifikovaný/plný procesný úspech žalobkyne v takomto type konania.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu podala žalovaná 2/ (ďalej aj „dovolatelka“) dovolanie, v ktorom žiadala, aby dovolací súd rozhodnutie odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Prípustnosť dovolania odôvodnila s poukazom na ustanovenie § 421 ods. 1 písm. c/ CSP. V otázke svojej pasívnej legitimácie uviedla, že konajúce súdy vec nesprávne právne posúdili a vo svojich rozsudkoch dospeli k neudržateľným právnym záverom. Trvala na tom, že nie je v tomto smere pasívne legitimovaná. Poukázala na rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 4Cdo/168/2009, sp. zn. 3Cdo/301/2012, sp. zn. 8Cdo/219/2016 aj uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 3Cdo/234/2017, ktorým bola vec postúpená veľkému senátu. Uviedla, že v tejto téme chýba rozhodnutie veľkého senátu najvyššieho súdu. Pokiaľ šlo o výšku nemajetkovej ujmy priznanej žalobkyni voči žalovanej 2/, považovala ju za neprimerane vysokú. Žalovaná 2/ nijako nezasiahla do práv žalobkyne a jej zodpovednosť prichádza do úvahy len skrz ustanovenia zákona o povinnom zmluvnom poistení, kedy nevyhnutným článkom pre existenciu tejto zodpovednosti je i vodič vozidla. Inými slovami, ak by nebolo vodiča vozidla, ktorý zasiahol do práv žalobkyne, nebolo by možné ani uvažovať o zodpovednosti cez ustanovenia Zákona o povinnom zmluvnom poistení. Účelom inštitútu nemajetkovej ujmy nie je dosahovanie zisku alebo zvyšovanie životnej úrovne. Účel a princíp nemajetkovej ujmy je zmierniť následky spôsobené zásahom do osobnostných práv osoby, nenahrádzať škodu. Jej poslaním je zmierniť následky nepriaznivých dopadov. Pre priznanie nemajetkovej ujmy nie je rozhodné to, aké sú majetkové pomery žalovaných, pretože nárok sa odvodzuje len od toho, kto do práv zasiahol, t. j. od vodiča vozidla (voči nemu bolo konanie z dôvodu späťvzatia žaloby zastavené). Kritizovala aj spôsob, akým došlo k úprave výroku náhrady nemajetkovej ujmy voči žalovanej 1/, pričom uviedla že namietala neprimeranosť výšky priznanej náhrady ako takej, nielen voči svojej osobe. Poukázala na to, že žalované priamo nezasiahli do osobnostných práv žalobkyne - nejde o vodiča motorového vozidla, ktorý spôsobil dopravnú nehodu. Zásah do osobnostných práv žalobkyne je preto z ich strany totožný, rovnakej intenzity (ktorá bola preukazovaná vykonaným dokazovaním pred súdom prvej inštancie), a preto aj výška priznanej náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch musí byť v oboch prípadoch rovnaká. Dovolatelka mala zato, že v predmetnej časti je rozhodnutie odvolacieho súdu nepreskúmateľné, a v rozpore s poslaním inštitútu náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch, taktiež ako aj s rozhodovacou praxou súdov SR. Napokon poukázala na skutočnosť, že žalobkyni bol priznaný nárok na náhradu škody v rozsahu 100 % aj keď voči žalovanej 2/ nemala plný úspech vo veci.

4.1. Žalobkyňa vo svojom vyjadrení k dovolaniu navrhla, aby ho dovolací súd odmietol a priznal žalobkyni voči žalovanej 2/ náhradu trov dovolacieho konania v rozsahu 100 %.

4.2. Žalovaná 1/ sa k dovolaniu nevyjadřila.

5. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), dospel k záveru, že dovolanie je potrebné odmietnuť.

6. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

7. Podľa § 421 ods. 1 CSP dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od

vyriešenia právnej otázky a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

8. V ustanovení § 421 CSP je zakotvená záväznosť judikatúry ako nepriama záväznosť vyplývajúca z jej osobitnej povahy, kde rozpor s judikatúrou zakladá možnosť dovolacieho prieskumu. Prípustnosť dovolania je upravená tak, že je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, alebo ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

9. Pre všetky (tri) procesné situácie, v ktorých § 421 ods. 1 CSP pripúšťa dovolanie, má mimoriadny význam obsah pojmu „právna otázka“ a to, ako dovolateľ túto otázku zadefinuje a špecifikuje v dovolaní. Otázkou relevantnou z hľadiska § 421 ods. 1 CSP môže byť pritom len otázka právna (teda v žiadnom prípade nie skutková otázka). Civilný sporový poriadok v § 432 ods. 2 CSP uvádza spôsob, ako má dovolateľ dovolací dôvod podľa tohto ustanovenia vymedziť. Dovolaťel je povinný uviesť právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uviesť, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia. V danom prípade dovolateľka vyvodzuje prípustnosť jej dovolania z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. c/ CSP, podľa ktorého je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne. Aby určitá otázka mohla byť relevantná z hľadiska § 421 ods. 1 písm. c/ CSP, musí mať zreteľné charakteristické znaky. Predovšetkým musí ísť o otázku právnu (teda v žiadnom prípade nie o skutkovú otázku). Zo zákonodarcom zvolenej formulácie tohto ustanovenia vyplýva, že otázkou riešenou odvolacím súdom sa tu rozumie tak otázka hmotnoprávna (ktorá sa odvíja od interpretácie napríklad Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, Zákonníka práce, Zákona o rodine, zákona č. 514/2003 Z. z.), ako aj procesnoprávna (ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení). Nevyhnutným predpokladom je, že ide o otázku, ktorú odvolací súd riešil a na jej vyriešení založil rozhodnutie napadnuté dovolaním. Právna otázka, vyriešenie ktorej nemalo určujúci význam pre rozhodnutie odvolacieho súdu (vyriešenie ktorej nevedlo k záverom vyjadreným v rozhodnutí odvolacieho súdu), i keby bola prípadne v priebehu konania súdmi posudzovaná, nemôže byť považovaná za významnú z hľadiska tohto ustanovenia. Zároveň musí ísť o otázku, ktorú už riešil aj dovolací súd, v jeho rozhodnutiach je ale táto otázka riešená rozdielne. Otázka relevantná v zmysle § 421 ods. 1 písm. c/ CSP musí byť procesnou stranou nastolená v dovolaní. Právne otázky dovolateľom v dovolaní nenastolené a nepomenované, nemajú relevanciu z hľadiska prípustnosti dovolania podľa tohto ustanovenia.

10. Právnu úpravou dovolania v CSP sa sleduje náprava nesprávností v individuálnom spore dovolateľa, ale tiež dosiahnutie cieľov významných z hľadiska celkového rozhodovania všeobecných súdov Slovenskej republiky. Ustanovením § 421 ods. 1 písm. c/ CSP sa takto sleduje zámer prispieť k prekonaniu „existujúcej“ rozdielnosti rozhodovania dovolacieho súdu.

11. V danom prípade žalovaná 2/ v dovolaní zákonu zodpovedajúcim spôsobom vymedzila právnu otázku, ktorá môže byť právne významná z hľadiska ustanovenia § 421 ods. 1 písm. c/ CSP. Išlo o otázku pokrytia nemajetkovej ujmy spôsobenej pozostalým príbuzným obetí dopravných nehôd povinným zmluvným poistením motorového vozidla a v tej súvislosti, či v takýchto sporoch o náhradu nemajetkovej ujmy je poisťovňa pasívne vecne legitimovaná. Zostalo preto posúdiť, či ide o otázku, ktorá je v zmysle tohto ustanovenia rozhodovaná rozdielne (t. j. riešená nejednotne).

12. Najvyšší súd pripomína, že z hľadiska prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. c/ CSP je relevantná len otázka, ktorá kumulatívne vykazuje všetky znaky bližšie uvedené v bode 9. tohto rozhodnutia. Jedným z nich je pretrvávajúca rozdielnosť rozhodovania dovolacích senátov, t. j. existujúca nejednotnosť posudzovania danej otázky. Vyplýva to zreteľne priamo z § 421 ods. 1 písm. c/

CSP, konkrétne z toho, že za relevantnú tu zákon označuje otázku, ktorá „je“ (teda nie „bola“) dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne. Z uvedeného okrem iného vyplýva, že dôležitá je v tomto smere súčasná nejednotnosť rozhodovania dovolacieho súdu (teda nie minulé, už prekonaná a neexistujúca rozdielnosť rozhodovania).

13. K problematike rozdielnosti rozhodovania dovolacieho súdu je potrebné uviesť, že právny poriadok Slovenskej republiky už v čase vydania rozhodnutí najvyššieho súdu, na ktoré poukazuje dovolateľka, predvídala možnosť existencie rozdielných právnych názorov súdov v skutkovo rovnakých alebo podobných veciach, zároveň však upravoval procedúru, prostriedky a nástroje zabezpečujúce koherentnosť judikatúry (k tomu viď napríklad ustanovenie § 22 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov). Tento mechanizmus [ktorý je v súčasnosti doplnený inštitútom veľkého senátu (§ 48 ods. 1 CSP)], spočíval najmä v zverejňovaní súdnych rozhodnutí zásadného významu najvyšším súdom, v prijímaní stanovísk k zjednocovaniu výkladu zákonov a iných všeobecne záväzných právnych predpisov plénom najvyššieho súdu alebo príslušným kolégiom najvyššieho súdu. Bolo by bezpochyby v rozpore s účelom a zmyslom právnej úpravy danej v § 421 ods. 1 písm. c/ CSP (zameranej aj na odstraňovanie nejednotnosti rozhodovania dovolacích senátov), pokiaľ by každá minulé aplikačná alebo interpretačná nejednotnosť, ktorá sa v rozhodovaní najvyššieho súdu vyskytla pred 30. júnom 2016, bola ale do tohto dňa úspešne prekonaná (napríklad publikovaním judikátu alebo stanoviska), aj po tomto dni zakladala prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. c/ CSP, t. j. bola naďalej považovaná za existujúcu (pretrvávajúcu) rozdielnosť rozhodovania dovolacích senátov. Účelom tohto ustanovenia bezpochyby nie je to, aby bola znovu v dovolacom konaní riešená otázka, ktorá už v čase posudzovania prípustnosti dovolania „nie je“ dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

14. Dovolateľka poukázala s cieľom preukázať rozdielnosť rozhodovania v zmysle § 421 ods. 1 písm. c/ CSP na rozhodnutia najvyššieho súdu z 20. apríla 2011 sp. zn. 4Cdo/168/2009, z 31. marca 2016 sp. zn. 3Cdo/301/2012 a z 15. mája 2017 sp. zn. 8Cdo/219/2016. Právne závery z týchto rozhodnutí ako je uvedené v ďalšom texte možno bez obáv považovať za prekonané neskoršou jednotnou judikatúrou Najvyššieho súdu SR.

15.1. I keby z rozhodnutí najvyššieho súdu, ktoré sú uvedené v bode 14. tohto uznesenia, vyplývala - dovolateľkou tvrdená - rozdielnosť rozhodovania najvyššieho súdu v otázke, ktorú nastolila v dovolaní, treba pre účely posúdenia prípustnosti jej dovolania konštatovať, že táto rozdielnosť rozhodovania bola už prekonaná postupmi a mechanizmami zodpovedajúcimi právnej úprave účinnej do 30. júna 2016 a v súčasnosti táto rozdielnosť neexistuje. Občianskoprávne kolégium najvyššieho súdu totiž prijalo na zverejnenie do Zbierky stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov SR rozsudok z 31. júla 2017 sp. zn. 6MCdo/1/2016 pod č. R 61/2018, pričom zverejnená právna veta jednoznačne hovorí o pasívnej legitimácii poisťovne v sporoch o náhrade nemajetkovej ujmy pozostalých po obetiach dopravných nehôd.

15.2. V čase po rozhodnutí najvyššieho súdu sp. zn. 6MCdo/1/2016 najvyšší súd nevydal meritórne rozhodnutie, ktoré by v porovnaní s týmto rozhodnutím bolo založené na odlišných právnych záveroch. Dovolateľkou nastolená otázka bola najvyšším súdom posudzovaná v súlade so závermi vyjadrenými v uvedenom rozhodnutí napríklad v rozhodnutiach sp. zn. 6Cdo/143/2017, sp. zn. 6Cdo/219/2017, sp. zn. 6Cdo/206/2017, príp. sp. zn. 6Cdo/212/2017. Tieto rozhodnutia poukázali rovnako ako zverejnené rozhodnutie sp. zn. 6MCdo/1/2016 aj na judikatúru Ústavného súdu SR, ktorý nielenže v čase prijatia rozsudku sp. zn. 6MCdo/1/2016 vo viacerých ním posudzovaných veciach odmietol sťažnosti poisťovní, namietajúcich porušenie svojich základných práv rozhodnutiami všeobecných súdov, ustaľujúcimi krytie aj nemajetkovej ujmy pozostalých poistením podľa zákona č. 381/2001 Z. z., ale dokonca pri rozhodovaní vo veci sťažovateľky totožnej s dovolateľkou z prejednávanej veci v rámci odôvodnenia uznesenia z 11. októbra 2016 sp. zn. III. ÚS 666/2016 uzavrel (citované z uznesenia), že pojem „škoda“ použitý v zákone č. 381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla je ústavne konformným spôsobom interpretovateľný extenzívne tak, že zahŕňa aj nemajetkovú (imateriálnu) ujmu podľa ustanovení Občianskeho zákonníka o ochrane osobnosti, s cieľom maximálnej možnej miery rešpektovania cieľov relevantnej únijnej regulácie.

Takýto záver považoval najvyšší súd v rozhodnutí sp. zn. 6MCdo/1/2016 mimo akúkoľvek pochybnosť i za obraznú vnútroštátnu bodku v diskusii na témy 1/ krytia nárokov pozostalých po obetiach dopravných nehôd na náhradu nemajetkovej ujmy povinným zmluvným poistením zodpovednosti za škodu a 2/ tzv. pasívnej legítimácie povinných zmluvných poisťovní v konaniach o náhradu nemajetkovej ujmy pred všeobecnými súdmi.

15.3. Od publikovania judikátu R 61/2018 sa rozhodovacia prax najvyššieho súdu ustálila (nie je rozdielna) v otázke pasívnej legítimácie poisťovne pri žalobách, ako je tá, ktorá je predmetom súdnej veci a nič sa v tejto súvislosti, ani pokiaľ ide o argumentáciu z bodov 14., 15.1. a 15.2. tohto uznesenia nezmenilo. Z týchto dôvodov ani nebolo potrebné vec predkladať veľkému senátu na rozhodnutie podľa ustanovenia § 48 CSP.

15.4. Len na okraj dovolací súd doplnia, že pokiaľ išlo o uznesenie najvyššieho súdu zo 17. apríla 2018 sp. zn. 3Cdo/234/2017, ktorým konajúci trojčlenný senát vec postúpil veľkému senátu, je potrebné povedať, že dovolacie konanie bolo iniciované žalovanou, ktorá je dovolateľkou aj v súdnej veci. Predmetné dovolacie konanie sp. zn. 1VCdo/3/2018 napokon veľký senát najvyššieho súdu uznesením z 21. novembra 2018 na základe späťvzatia dovolania zastavil. Dovolaciemu súdu sa preto javí veľmi nenáležité, keď sa tá istá dovolateľka dovoľáva zjednocujúceho rozhodnutia veľkého senátu v súdnej veci, poukazujúc na rozhodnutie trojčlenného senátu, keď pritom meritórnemu rozhodnutiu veľkého senátu, z dôvodov, nad ktorými najvyšší súd nechce špekulovať, sama zabránila.

16. Zhrnúc vyššie uvedené najvyšší súd môže len konštatovať, že v dovolaní žalovanou 2/ nastolená právna otázka nie je v súčasnosti dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne. Pokiaľ žalovaná 2/ tvrdí opak, je jej argumentácia nedôvodná. So zreteľom na uvedené dospel najvyšší súd k záveru, že dovolanie žalovanej 2/ nie je podľa § 421 ods. 1 písm. c/ CSP prípustné.

17. V ďalšej časti svojho mimoriadneho opravného prostriedku už žalovaná 2/ nepoukázala na konkrétny dôvod prípustnosti dovolania podľa ustanovenia § 420 ani § 421 CSP, ale z kontextu dovolania možno vyvodíť, že namietala nesprávne (právne) posúdenie výšky náhrady nemajetkovej ujmy. Pokiaľ dovolateľka v ďalšej časti dovolania uvádzala, že priznaná výška nemajetkovej ujmy je neprimerane vysoká, pričom poukazovala na skutočnosť, ako poisťovňa môže byť zodpovedná len cez samotného prevádzkovateľa, musí byť priznaná náhrada odzrkadlením rovnakého princípu. Podľa žalovanej 2/ je treba pri výške zohľadniť okolnosti prípadu ako aj skúmať pomery na strane toho, kto neoprávnene do práv zasiahol vo všetkých rovinách. Na tieto súvislosti poukázala dovolateľka, najmä pokiaľ ide o vodiča vozidla. Nesprávne posúdenie je dovolacím dôvodom pokiaľ sa preukáže, že je dovolanie prípustné podľa ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a/, b/ alebo c/ CSP. Predpokladom prípustnosti v zmysle tohto ustanovenia je okrem iného, skutočnosť, že od vyriešenia právnej otázky rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo (viď bod 9.). Túto otázku však odvolací súd v namietanej súvislosti (pokiaľ išlo o zohľadnenie pomerov páchatelia do výšky náhrady nemajetkovej ujmy voči žalovaným) vôbec neriešil, a teda ani na nej nemohol založiť svoje rozhodnutie. Dovolanie, preto nie je prípustné podľa ustanovenia § 421 ods. 1 CSP ani v tejto časti.

18.1. Pokiaľ žalovaná 2/ v dovolaní namietala aj nesprávne určenie výšky nemajetkovej ujmy, pokiaľ išlo o rozdielnosť súm voči žalovanej 1/ a žalovanej 2/, ani v tejto časti neuplatnila žiadny dôvod prípustnosti dovolania a žiadny z dôvodov v zmysle ustanovenia § 421 ods. 1 alebo § 420 CSP nezistil ani dovolací súd. Podľa dovolateľky zásah do osobnostných práv žalobkyne je z oboch strán totožný, rovnakej intenzity (ktorá bola preukazovaná vykonaným dokazovaním pred súdom prvej inštancie), a preto aj výška priznanej náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch musí byť v oboch prípadoch rovnaká. V tejto časti považovala rozhodnutie odvolacieho súdu za nepreskúmateľné.

18.2. V predmetnej súvislosti je potrebné povedať, že medzi žalovanými nejde o nerozlučné spoločenstvo ako sa mylne domnieva dovolateľka. Žaloba v súdnej veci smeruje voči viac ako jednému žalovanému, ktorému má byť uložená povinnosť plniť peňažný nárok spoločne a nerozdielne s aspoň jedným ďalším žalovaným. Ide o pasívnu solidaritu upravenú v ustanovení § 511 OZ, ktorá vychádza zo zásady, že každý zo spoločných dlžníkov je povinný platiť celý dlh a všetci dlhujú iba raz. „Spoločným znakom solidárnych záväzkov je, že jednotlivé solidárne povinnosti sú samostatné, ale sú vzájomne spojené s identitou predmetu záväzku. Táto samostatnosť záväzkov sa prejavuje najmä v tom, že

platnosť obligačného záväzku sa skúma samostatne vo vzťahu ku každému solidárnemu dlžníkovi, splatnosť a miesto plnenia záväzku môže byť u každého solidárneho dlžníka iná, veriteľ môže jednému zo solidárnych dlžníkov záväzok odpustiť, u ostatných dlžníkoch na plnení zotrvať“ (Fekete, I., Občiansky zákonník 2, Veľký komentár, Bratislava, Eurokódex 2011, str. 1438).

18.3. K otázke charakteru spoločenstva medzi solidárne zaviazanými dlžníkmi už Najvyšší súd SR zaujal stanovisko, keď napríklad v rozhodnutí sp. zn. 4Cdo/203/2005 uviedol, že „žalovaní solidárni dlžníci sú zásadne samostatnými a nie nerozlučnými spoločníkmi v konaní. Vysvetlil, že právny základ záväzku každého z nich a prípadné námietky proti nemu môžu byť u každého spoločníka posúdené nezávisle. Samotná povaha solidarity sa vyznačuje mnohosťou právnych vzťahov spätých iba totožnosťou plnenia či predmetu plnenia. Solidárny záväzok sa ale nemusí vyznačovať totožným obsahom, rôznosť práv a povinností k tomu istému plneniu je tu prípustná. Ak teda ide o samostatné záväzky, ktoré nemusia byť ani obsahovo totožné, potom už táto skutočnosť vylučuje, že by mohlo ísť medzi solidárnymi dlžníkmi o také spoločné práva, aby sa rozsudok musel vzťahovať na všetkých. Rozsudok sa nemusí vzťahovať na všetkých žalovaných solidárnych dlžníkov a o nerozlučné spoločenstvo nepôjde tiež preto, že veriteľ si môže zvoliť, či bude o celé plnenie žalovať všetkých alebo len niektorých spoludlžníkov. Z hmotného práva, podľa ktorého je len na úvahe veriteľa, či bude celé plnenie alebo jeho časť žiadať len od niektorého alebo od všetkých solidárnych dlžníkov, totiž vyplýva, že pasívne vecne legitimovaný je ktorýkoľvek solidárny dlžník sám o sebe. Už z toho, že o založení procesného spoločenstva medzi solidárnymi dlžníkmi rozhoduje iba vôľa veriteľa (pôjde o tzv. dobrovoľné spoločenstvo), vyplýva záver o samostatnosti spoločníkov. Okrem toho, aj keby boli žalovaní všetci solidárni dlžníci, nemusí sa rozsudok vzťahovať na všetkých, lebo každému z nich prislúchajú jeho (resp. aj jeho) osobné námietky, ktoré budú posudzované iba vo vzťahu k nemu samému. Zo samostatnosti spoločenstva solidárnych dlžníkov potom vyplýva, že každý z nich jedná v konaní sám za seba a procesné úkony, ktoré robí, zaväzujú iba jeho samého. Jeden zo žalovaných solidárnych dlžníkov môže teda separátne uzavrieť so žalujúcim veriteľom zmier a rovnako tak môže uznať nárok, ktorý je proti nemu uplatňovaný. Rozsudok ohľadne jednotlivých spoločníkov môže nadobudnúť právoplatnosť a stať sa vykonateľným v rozdielnom čase. V prípade odvolania podaného len niektorým z nich alebo proti niektorým z nich platí zásada vyplývajúca z ustanovenia § 212 ods. 1 O. s. p., podľa ktorého odvolací súd je rozsahom a dôvodmi odvolania viazaný.“

18.4. V rozhodnutí sp. zn. 4Cdo/203/2005 sa najvyšší súd vysporiadal aj s predchádzajúcou judikatúrou, od ktorej sa odchyľil predovšetkým z dôvodov nedostatočnej argumentácie a nevyporiadania sa so skoršou judikatúrou (rozhodnutia najvyššieho súdu Československej republiky - Dr. Vážny č. 4997 a 5899 a R 22/53), ktoré sú aj podľa aktuálneho právneho stavu naďalej použiteľné. Na toto rozhodnutie nadviazala nasledujúca rozhodovacia činnosť Najvyššieho súdu SR a názor v ňom uvedený akceptovala (napr. uznesenie z 26.10.2006 sp. zn. 6Cdo/544/2015, uznesenie z 29.1.2018 sp. zn. 5Cdo/1/2018). Uvedený názor predstavuje v súčasnosti ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu.

18.5. V prípade pasívnej solidarity žalovaných ide teda o samostatné procesné spoločenstvo podľa § 76 CSP. Žalobca sa môže domáhať celého plnenia alebo jeho časti voči všetkým solidárnym dlžníkom súčasne alebo voči každému solidárnemu dlžníkovi v osobitnom konaní. Vzhľadom na uvedené teda postup, ktorý zvolil odvolací súd, tým, že rozsudok súdu prvej inštancie v časti, ktorá sa týkala žalovanej 1/ nechal bez zmeny, bol správny a napokon jediný možný. Keďže odvolací súd rozhodol aj v tejto časti v súlade s existujúcou praxou dovolacieho súdu viď. body 18.1. až 18.4. neodklonil sa od rozhodovacej praxe a nemožno konštatovať ani rozdielnosť súdnej praxe, nie je dovolanie v tejto časti ani prípustné v zmysle ustanovenia § 421 ods. 1 CSP.

18.6. Dovolací súd sa nestotožňuje ani s námietkou žalovanej 2/, pokiaľ tvrdí, že v časti, ktorou sa odvolací súd vypořiadal s rozdielnou výškou nemajetkovej ujmy voči žalovanej 1/ a 2/, je napadnutý rozsudok nepreskúmateľný. Prípadná nepreskúmateľnosť rozhodnutia by za istých podmienok mohla spôsobiť prípustnosť a dôvodnosť dovolania v zmysle ustanovenia § 420 písm. f/ CSP. Existenciu tejto vady konania však dovolací súd nezistil. Odvolací súd sa jednoznačne vyjadril, že odvolaním žalovanej 2/ nie je dotknutá povinnosť žalovanej 1/ uhradiť nemajetkovú ujmu, k úprave došlo iba v súvislosti so zmenou, ktorá sa týkala žalovanej 2/. Svoj postup odvolací súd dostatočne a zrozumiteľne vysvetlil, poukázal na skutočnosť, že podané odvolanie na povinnosť žalovanej 1/ nemá vplyv a upravil výroky sa jej týkajúce, len v tom rozsahu, ako si to vyžadovala zmena, ku ktorej pristúpil na základe odvolania žalovanej 2/. Navyiac ide o časť napadnutého rozsudku, ktorá je de facto v prospech dovolateľky (resp.

nie je v jej neprospech), takže dovolací súd vyjadruje aj pochybnosti vôbec ohľadne subjektívnej prípustnosti dovolania žalovanej 2/, pokiaľ namieta skutočnosť, že žalobkyni bola voči žalovanej 1/ priznaná iná suma (vyššia) nemajetkovej ujmy ako voči žalovanej 2/.

19.1. Dovolateľka mala ďalej výhrady aj k výrokom napadnutého rozsudku týkajúcim sa náhrady trov konania, pričom v tejto časti namietala, že jej bola uložená povinnosť nahradiť trovy konania v plnom rozsahu i keď bola odvolacím súdom znížená suma nemajetkovej ujmy oproti tomu, čo žiadala žalobkyňa v žalobe. Rozhodnutie o trovách konania (aj keď je súčasťou výrokovej časti rozsudku, ktorým súd rozhodol vo veci samej) má vo svojej podstate vždy povahu uznesenia, čo znamená, že dovolanie podané podľa § 421 ods. 1 CSP proti takémuto výroku rozsudku odvolacieho súdu nie je vzhľadom na znenie § 421 ods. 2 CSP v spojení s § 357 písm. m/ CSP prípustné. Iná situácia by vzhľadom k existujúcej rozhodovacej praxi ústavného súdu a prevažnej väčšiny senátov Občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu nastala, pokiaľ by bolo dovolanie proti rozhodnutiu (výroku) o trovách konania podané na základe ustanovenia § 420 CSP. Poukazujúc napr. na rozhodnutia sp. zn. I. ÚS 387/2019, 2Cdo/89/2020, 4Cdo/70/2020 je potrebné dovolanie podané voči rozhodnutiam o náhrade trov konania v zmysle ustanovenia § 420 (písm. f/) CSP preskúmať.

19.2. Vadu v zmysle ustanovenia § 420 (písm. f/) CSP však žalovaná 2/ v dovolaní neuviedla, ani ju nešpecifikovala takými argumentami, že by sa z nich jej výhrady dali kvalifikovať ako námietka porušenia práva na spravodlivý proces v zmysle ustanovenia § 420 písm. f/ CSP. Porušenie princípu právnej istoty, na ktoré poukázala dovolateľka, vôbec bližšie nerozvieďla ani nevysvetlila, v čom by mohlo porušovať jej právo na spravodlivý proces. Preto dovolanie ani v tejto časti nie je prípustné. Dovolací súd doplnia, pokiaľ ide o samotný princíp právnej istoty, že ten napokon v dovolacom konaní svedčí skôr protistrane. Narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých právna vec bola právoplatne skončená, musí byť vyvážené sprísnenými podmienkami prípustnosti - to platí o všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch. Ak by dovolací súd bez ohľadu na neprípustnosť dovolania pristúpil k posúdeniu vecnej správnosti rozhodnutia odvolacieho súdu a na tom základe ho prípadne zrušil, porušil by základné právo na súdnu ochranu toho, kto stojí na opačnej procesnej strane (porovnaj rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. II. ÚS 172/03).

20. Ako je uvedené vyššie dovolací súd zistil, že dovolanie žalovanej 2/ v jednotlivých častiach nie je prípustné, resp. nie je odôvodnené prípustnými dovolacími dôvodmi. Podľa § 447 písm. c/ a f/ CSP dovolací súd odmietne dovolanie, ak smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému nie je dovolanie prípustné a ak nie je odôvodnené prípustnými dovolacími dôvodmi, alebo ak dovolacie dôvody nie sú vymedzené spôsobom uvedeným v § 431 až § 435 CSP. Preto bolo rozhodnuté tak, že dovolací súd mimoriadny opravný prostriedok žalovanej 2/ odmietol.

21. Úspešnej žalobkyni súd priznal náhradu trov dovolacieho konania voči žalovanej 2/ v plnom rozsahu. Rozhodnutie o nároku na náhradu trov dovolacieho konania najvyšší súd neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá CSP). O výške náhrady trov konania žalobkyne rozhodne súd prvej inštancie (§ 262 ods. 2 CSP).

22. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok